

ACC. N.R M. 13788:1-7.

Landskap: Skåne

Upptecknare: Herman Hallansson, Bot 17,
Tommars

Härad: Färrestad

Berättare:

Socken: O. Tommars

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: 1954

Född år 1886 i Hammarbyö, vid 2 års ålder
ungefärtal 1891, i Västra, O. Tommars en.

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

LWF 59
" 73

(Prisräk. i
Johans Alles-
vanda 14/4
1953.)

Skriv endast på denna sida

När den nya tiden kom till bygden.

Da jag började i skolan år 1893, varo tidningar
och böcker sällsynta på Österlen. Vi varo sålunda
de bruställen om samma tidning som i regel
var Ystads Allehanda. De tre gårdarnas sam-
manlagda areal var 91 tunnland och de tre
bruställen bestod av 17 personer. Efter något
år, sedan barnen blivit något äldre, och även
ville läsa tidningen, ökade man till 2 tid-
ningar, både Ystads Allehanda och Simbris-
hamnsbladet. Men omkring sekelskiftet upphörde
tidningsbolaget, och var gård holl sig
tidning själv. År 1900 holla vi ensamma, de två
förut nämnda tidningarna och dessutom
Aftonbladets Halvveckouppslaga. Efter annu
något år hade vi ökat vår tidningsflora med
2 veckotidningar; Hvar 8 Dag och Hemmet.
Det var det spänande kriget, som bi-
drog till, att tidningsbolagen upphörde. Man
ville så snabbt, som möjligt ha reda på,
hur det gick för de tappra boerna. Under gam-
la tiden, således före sekelskiftet, holl sig någon
person med "Ny illustrerad tidning", någon an-
nan med "Fäderneslandet". Under ett tiotal år
inräkna det nya seklet, skaffade sig allt fler egna
tidning. Man ville följa med, vad som hände sig

i tiden och utvecklingens gång. M. 13788:2.
I min barndom varo böcker sällsynta i hemmen på Österlen. Förutom bibeln och psalmboeken, var nästan de andra böcker, som fanns endast någon postilla eller predikosamling. Så fanns i mitt hem Johan Spendts: En sann kristendom, och predikosamlingar av Berggren och Angelin. Och så var det nästan över allt. Det var först från 90-talet, och kanske nogat förr, på någon plats, man började med auktioner. I denna trakt var det Per Person (Bjarn) i Linnis, redaktör Hilding Olson i Tommarps och folkskoll. And. Höglund i C. Kerrestad, som höllt sådana auktioner. Bland dessa auktioners 230 nr. fanns historiska romaner av C. Georg Starbäck, Vilhelm Grankath, C. Aug. Egedeberg, Gustaf Björlin, Nils Flydén, J. O. Åberg m. fl. Sveriges historie av Otto Sjögren och C. Georg Starbäck. Av utlandets författare fanns böcker av Tolka, Frits Reuter, Walter Schott, Mark Twain, Jerome K. Jerome m. fl. Bland många bra böcker, fanns ju en del skräpböcker, så folk tröttmade till sist på dessa auktioner, och började köpa böcker i bokhandeln, i början av det nya seklet. På grund av rivalitet mellan bokförläggarna, utgavas böcker till 1 krona, 50 öre och till sist 25 öre pr. styck. Här kunde man för en relativt billig prövning, skaffa sig böcker,

av Sveriges och utlandets främsta författare

M 13788:3.

Själv lade jag grunden till min stora boksamling, som omfattar flera hundra band, vid denna tid. Många ha gjort det samma, så att nu fräträffar man boksamlingar, i gårdarna och stugorna, lite var stans. Ett uppslagsverk: Nordisk Familjebok eller Svensk Almanacka, eller något annat uppslagsverk, finnes hos rätt många, däribland också hos många arbetare. Utvecklingen på tidningarnas och böckernas område, har varit enorm, sedan den nya tiden kom till bygden.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Arbetsförhållandena på Österlen har forändrats ofantligt sedan reklets början. Hugga med lie och tröskha med slaga, varo tidsödande och tunga arbeten. Jag har deltagit i sådana arbeten, under många år, så jag vet vad det vill säga. Var egendom var på 26 tunnland, och vi huggde med lie varje år, ända till år 1914, 7 tunnland klover och 11 tunnland säd. Jag minns att jag år 1904 också hjälpte en granne, att hugga hans säd på samma sätt. Som en kuriositet kan jag nämna, att ett sådant dagarverke, betaltes med kr 1.50, jämte post, på den tiden. Arbetsbesparande maskiner började anskaffas omkring år 1900, då flykten från landsbygden

redan hade börjat så smält, och de som
stannade, ville inte brugga med sic. Den
förste, som här i Tranarp skaffade slätter -
maskin och skördemaskin (s.k. själva vallagga)
var nämndeman Mårten Mårtenson i
Tranarp, också dagsmannen Edward Mårtenssons far.
Tröskas rag med slaga, för att få långhalm till tak, fortsatte vi med till längt in på
30-talet. Gårdens fyra langer, varo alla täckta med halm, och man måste täcka ett
stycke varje år, för att hålla taken i stand.
I de andra gardarna måste man sluta att
tröskas med slaga, om man inte själv hade
tid, då arbetarna inte ville åta sig detta
arbete. Men tröskade rag nogot är, från en
del gardar, med s.k. langhalmströskan. Men
halmen blev inte så bra, som när trösk-
ningen utförts med slaga. Taken varade inte
så länge som annars, och så övergick man
till att täcka med spån eller pappo och
längre fram med plåt, eternit eller tegel-
pannor, om takstolarna varo bärkraftiga nog
på äldre hus.

Insändare: Herman Hakansson

Bok 17

Tommarp.

Jag är född år 1886
i Hammenhög, inflyt-
tade vid 2 års ålder med
mina föräldrar till Tra-
narps, och nu boruti i Tagarp.

(Uppgifterna gälla
närmast Tommarps.)

16.

Då tavlings-tiden i Yttersta allehan-
dels pris-tävling utsträckts till den
6 febr., så får jag härmed sända
ett bidrag N:o 2.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsknin-
ging vid Lunds universitet

Den stad, som har i Ö. Tommarps, och f.ä.
på stora delar av Österlen, som kallas blot
för "stan", har varit Sveriges hamn och är det
fortfarande. Nagon ämning härri, har ej
inträtt.

Den första handelsboden i Ö. Tommarps, var
belägen vid vägkorset i Tägarp. Detta litet
gammalt hus, som finns där ännu, var
den invigd, och hade startats av en
kvinnan, som hette Elna, nagon gång före
70-talet. Vid samma tid bodde i Tommarps-
by, en gammal takläckare, som hette Per
Lasson. Denne hade två söner, som båda
hade lärt faderns yrke. Den yngste av dem
var en friskus, som hette Bengt. Denne
gifte sig med Elna handlare, som hon
kallades, fastän hon var 25 år äldre än
han. Hon hade ju eget hus och där till sin
handelsaffär. Bengt Persson var född år
1855 och gifte sig året efter, som han hade
exercerat. Men i början av 80-talet efter
järnvagens och stationens tillkomst, star-
tade bröderna Ljertsson vid Tommarps

järnvägsstation, en efter dātida förhållan
den, storslagen affär, som förutom specerier
omfattade försäljning av byggnadsmate-
rial, stenkol, kraftfoder och gödning, upp-
köp av spannmål. Eglertsson & C:o hade
dessutom försäljning av vin och spritu-
osa. Bengt handlare, som han kallades,
måste då efter något år, upphöra med
sin handel. Han fick återgå till sitt för-
ra yrke, han var f.ö. skicklig tapetväckare,
och hans Elma fick gå hemma, och pryssla
om trädgårdstappan och sommargrisen,
så denne skulle bli stor och fet till julen.

De enskilda personer i bygden verkat
som föregångsmän? Detta var ju en av
frågorna i pristavlingen.

En föregångsmän på jordbruksområdet
var inspektör Collin i Hammenhög. Han
var under en del år på 70- och 80-talen,
arrendator av jordbruket vid häradshöv-
dingebostället i Hammenhög (nuvarande
Gullaker). Collin var en framstående jord-
bruksare. Han hade sonrarna igenom
många arbetare sysselsatta med markgrön
nedgrävning eller bortforsling av sten
och täckslipning m.

En annan föregångsmän, var pateren
Eckerman, arrendator av Glimmingehus

M. 13788:7.

goels, nästan vid samma tid, som Collin var i Hammarsköld, Läckernan lät också utföra stora jordförbättringar. Han drew upp godssets avkastning, genom rådd av heml godning och kreaturen's utfordring med kraftfoder m. m. Vidare anskaffade han maskiner av skilda slag.

Det är sådana pionjärer och föregångsmän, som de här nämnda, som betytt så mycket genom exempellets makt, och som gjort att vårt lantbruk står på den höga standpunkt, det nu befinner sig på.

Inrikt av:

Herrnan Hækansson,
Box 17.
Tommart.